

predmet. A ta postulat je vsaj za sedaj še preuranjen. Bodimo temeljiti in ne površni! Ne zagovarjam najmanje plemenitega separatizma, a za skrajni centralizem se tudi ne more, če smo odkritosrčni, nobeden, vse konsekvence prevdajajoči človek, ogrevati.

Med centralizmom in avtonomizmom je srednja — zlata pot — unitarizem. Za pristržno zblizanje zastavljamo vse sile! To sem mislil povedati prevnetim centralistom, ker dokler je človek zvest resnici, je zvest sebi, pravi naš veliki narodovi vzgojitelj Ivan Cankar.

Albin Spreitz.

## Odprimo narodu vrata do ku turnih zakladov!

Vzgoja je najvažnejši posel v državi, njen smoter je, iz človeka narediti človeka, sposobnega za sožitje s sodržavljani. Vzgoja mladine zagotavlja in določa prihodnost naroda. Zato bodi smoter vzgoji buditi in voditi, ne samo v mladih vrstah, temveč tudi širom vseh poklicev.

Duša je nekaj kompleks občutkov, predstav, zaznamkov itd. Vsi deli tega morajo ustvariti zmožnost doznajanja svojega in tujega doživljanja. Veliko tujih doživljanj doživljamo tako, kakor bi bili pravo naši. Tudi koliko tega, kar otrok in tudi odrasli misli, čuti, hoče itd., ni nič drugega nego ideje, čustva in hotenja okolice, v kateri živi (očeta, matere, sester, bratov, sorodnikov, znancev, cerkve, šole itd.). Tako je mnogo ljudi, rekel bi — skoro večina tujih ljudi, kajti njihove misli so mnenje družin in njihovo življenje je življenje družin. Zato je treba, ako hočemo sami sebe najti, da stopi tuje doživljanje kot tuje pred nas.

Ako hočemo drevesce vzgajati, je moramo cepiti, negovati, pritrjevati, varovati, obrezovati itd.; isto je pri vzgoji otrok in naroda. Zato mora vzgojitelj človeka, ki stoji pred njim, pred vsem razumeti in ga oceniti ter preštudirati in šele potem nanj na primeren način vplivati. Pri tem mu pomagajo zgodovina, ki je učiteljica o življenju, in umetnost, ki je važen temelj duhovnega življenja, ter prirodznanstvo in šele potem ostali predmeti.

Kaj vse ima življenje spravljeno pod svojo streho, nam pove Cankar (Zaklejana kamrica). — »Vsak narod ima v hiši svojega življenja posebno kamrico, v katero je skrbljivo spravil vse, kar je bil kdaj najgloblje doživel, z vsem svojim ubogim telesom, z vso svojo čisto dušo; spravil vse, kar je kdaj trepetaje v predsmrtni bridkosti čutil in mislil. V to kamrico stopi ob usodni uri, stopi vanjo, da se povrne očističen in utrjen, poln vere vase in v dobroto svojega bližnjega, poln zaupanja v dan in v večnost, poln moči, brez strahu, pripravljen na svatovanje itd.«

Vse narodne kulturne vrednote, kakor učiteljske, šolarske in javne knjižnice, muzeji narodnih umetnin, zoološki in geološki ter umetniški in drugi muzeji, ter pavilioni, različne tovarne in razne druge pravice itd., so tudi nekatere take kamrice, kamor moramo ves narod (otroke in odrasle) voditi in ga za stvar čim bolj zainteresirati, sicer ostanejo vse te naredne energije za večino naroda latentne — speče.

Zato odprimo vse knjižnice najširšim masam naroda in dajmo jim priliko ter navdušimo jih za večkratni obisk teh kulturnih vrednot.

Tako se bo narod sam našel in znal sam sebe pravilno ceniti. A. Fakin.

## Nova šola.

Nedeljska — kmetijsko-nadaljevalna šola.

Dobrna pri Celju.

Pouk na nedeljski kmetijsko nadaljevalni šoli se je pričel. Z nepričakovanim zanimanjem so se odzvali fantje, posebno pa dekleta. Takoj prvo nedeljo je bil lep obisk, zglasajo se pa še vedno novi, pouka željni fantje in dekleta. To pa zato, ker jim ta šola nika ne vsiljuje, ampak jih zanj samo vspodbudi, da se zainteresirajo in zateknejo med seboj.

Značaj pouka je »parlamentaren«. Nič šolskega, vse domače, privlačno; vsled tega, ker je v ospredju rokotvorni pouk.

Pri dečkih: pletenje jerbasev, košar in košaric, izdelovanje metel, krtač in krtačic ter v gospodarstvu potrebnega orodja, kakor: škafov, čebrie, grabelj in drugo.

Sledil bo tudi pouk v vezanju knjig. Dekleta bojo vrtela kolovrat, krpale obleko, perilo in nogavice, šivale na stroj i. dr.

Med rokotvornim poukom pa se podava tako, da obenem delajo in poslušajo Narodna pesem se zapoje v odmorih.

Podava se: o kmetijskih računih, o sadjereji in vrtnarstvu, o pašnikih, živinoreji. Važno je protialkoholno gibanje in podajanje o vzgoji samega sebe.

Seveda je učna snov šole v glavnem zamišljena in se udeležuje sproti.

Vsako uro pouka sproti spoznam potrebo in količino raznih učnih snovi, ki naj bi se obravnavale na tej šoli.

Ni lahko delo, ki sem ga začel v mislih in se je že rodilo, ker vedno mi je bila parola v mojem službovanju:

»Nele kar veleva mu stan, kar more to mož je storiti dolžan!«

Res je, da leži pred menoj surova, neobdelana glina, a nisem se ustrašil truda. Začel sem!

V zadoščenju mi je zanimanje iz krogov inteligence, najlepše plačilo pa, da sem pozvan tudi drugje pomagati pri otviritvi slične šole.

Kakor hitro bo šola sredi teka, podam obširnejše poročilo o njenem bistvu in sestavi.

Belan Schmidt.

## Moč — volja in alkohol.

(Konec.)

Ko gojenec zapusti šolo, mu nikakor ne morem dati za sopotnico izkaznico »Mladih junakov«, temveč iz šole more nesti v prsih neomajno zavest moči, spoznanja in obvladanja samega sebe.

Pozivljam vse tovariše, da bi smatrali omenjeni odlok Viš. šol. sveta samo v informativne svrhe, vsak naj bi se pa poglubil natančno v dušo gojenca in doprinesel načrt našega bodočega dela na tem polju.

Krasne primere za vzgojo moči in volje, obvladanje samega sebe in zatiranje laži nam podaja Foerster v Jugendlehre, izdano v Berlinu v založbi Georg Reimer, ravnotako Lebenskunde in Lebensführung. Navajam nekaj markantnih primerov: Obvladanje mišic, želodčnih organov in želje. Smeš se naj kroti; vaja v tem, da se v najsmušnejšem slučaju ne spustimo v smeh, gledati žalostno stvar brez joka, na izletih premagati željo, zdržati se jedi, ki najbolj tekne, nositi posebno sladkosnedneži po teden dni sladkorčke pri sebi in se jih ne dotakniti. Primeri obvladane jeze ako se kakšno delo ne posreži, isto začeti znova z vso počasnostjo in natančnostjo, odpovedati se maščevanju, ker to ne dokaže moči in je sramotilno. Ne odgovarjati na izzivanja, postaviti klepetavost za nečasten čin.

Krepitev moči: lotiti se ponovno težkih nalog in vztrajati do dovršitve, gojitev telesne moči potom telovadbe.

Zatiranje laži: učitelj opusti kazni, ako gojenec pove resnico, četudi prizna prestop, učitelj sam prizna vsako svojo zmoto (podajanje napačnih podatkov).

Vse kreposti ceniti in jih nagraditi. Zabrani slab vpliv zunanjih faktorjev, dajati sam dobre vzgled in močno zaposli gojenca. Pri vsakem predmetu in vsaki učni uri razvijati dokazne in dobre strani moči in volje. Učitelj naj ne bo premenjenkosten in naj se ne boji samopomoči, ako tudi bi spoznal, da začrtana pot ni naš najboljša. Bölsche pravi, da je boljše, dati ljudstvu vsaj slabšo hrano, kakor nobeno, ker drugače se ljudstvo neha. Otrsteti se moramo starodavne bolezni našega poklica, da bi bili samo tožniki, temveč moramo biti naši mladini sotovariši. Razumeti moramo, ločiti seme od plevele, se udomačiti v najtežjih položajih in marsikateremu igralcu gledati v karte, biti pa ne smemo policisti in rajši odpreti učencu vsa vrata.

Ves pouk mora biti vzet iz življenja, ker samo tedaj lahko zainteresira gojenca. Jako dobro nam bo služila v uporabo brošura A. Stupce »Učna snov za pouk o alkoholu v ljudski šoli«. Ker pa postane lahko vse podajanje preveč enostavno, enakomerno in za gojenca odbijajoče, zato je treba podati novih interesantnih slučajev. Priporočal bi, da se zberejo takšni slučajji, ki povzdigujejo moč, voljo ali pa, ki kažejo slabe posledice pomanjkanja teh treh faktorjev, nesreče vsled alkohola itd. iz časopisja in se to zadnevni izrezki nabijejo dnevno na posebni šolski tabli. Na podlagi teh vesti se dajo izvršiti razni spisi računi etc. Jako priporočljivo se mi tudi zdi, ako se takšni slučajji vpišejo v šolsko kroniko od strani učencev. Končno podajam še obravnavo po vodilnih točkah Foersterja:

I.

Kaj je samovzgoja in njen sestoj?

a) Oblast čez telo:

1. čez ude (telovadba, hribovlavstvo, držanje telesa);

2. telesne bolečine;

3. telesne potrebščine (glad, žeja, lenoba, zaspanost);

b) Obvladanje duševnih moči in položajev:

1. strasti (jeza, sovraštvo, ljubezen, maščevanje);

2. čuti: (antipatija, nevošljivost, krivice sočutje);

3. razdražljivosti (smeh, klepetanje);

4. samovoljnost (Eigensinn).

II.

Kako nastane samoobvlada?

a) Psihološko. (razmerje - razdraženja in vpliv na organsko življenje.) Kako nastane izguba kontrole samega sebe. Vpliv alkohola na kontrolo možganov;

b) kulturna zgodovina (maščevanje in odpuščanje, askeza in post).

III.

Kako sodi življenje o samoobvladanju?

a) Socijalni življenjski zakoni:

1. nobena skupnost brez samoobvlade;

2. nobeno prijateljstvo in ljubezen brez samoobvlade;

b) individualni življenjski zakoni: škodljiva moč navad, skopuštv, jeza, nagoni).

IV.

Kateri motivi naj se uporabijo?

a) Zahteva dosege moči.

b) Želja, biti drugim vzgled za pomoč, pomagati drugim, da se odvadijo pijančevanja.

c) Zahteva po prostosti in samostojnosti.

d) Kavalirstvo.

e) Odgovornost napram prihodnosti.

f) Veselje nad tehnično zmago čez moči narave.

V.

Kakšna sredstva so za vzgojo samoobvlade?

a) vaja.

b) vzgledi.

c) telesna dijeta.

d) varovanje zapeljivosti.

Vinko Möderndorfer.

## Iz Jugoslavije.

— **Zajedavci.** Na današnji uvodni članek posebno opozarjamo vse one, ki niso še poravnali članarine pri okrajnih društvih, a so prejeli kljub temu stanovske liste naprej. Blagajnike okrajnih učiteljskih društev opozarjamo, da je njihova dolžnost naznaniti takoj vse one, ki so neredni plačniki in nimajo članarine in naročnine za liste plačane vsaj za en mesec vnaprej. Take člane je takoj javiti upravi, da se jim ustavi nadaljnje pošiljanje listov, ker sicer je dotično društvo primorano plačati samo dotično naročnino za liste.

— **V Möderndorferjevem slučaju** je predsedstvo pov. UJU v Ljubljani posredovalo na vseh merodajnih mestih. Izvede se preiskava, katere potek bo predsedstvo zasledovalo in nadalje storilo vse korake, ki so potrebni v varstvo naših pravic.

— **Obligatne nedeljske maše in inšpekcijski učiteljski pri njih.** Tozadevni sklep višjega šolskega sveta na zadnji seji je dvignil mnogo prahu v klerikalnem časopisju in v tem prahu se je menda tudi izgubil sedaj navedeni sklep. Vse mogoče se je navajalo v tem vprašanju, ni se pa dovolj povdario vzroka, iz katerega se je učiteljstvo izreklo proti obveznim mašam. To je namreč obvezno nadzorstvo, ali bolje rečeno, obvezna policijska služba učiteljstva pri nedeljskih mašah, ki absolutno ni opravičljiva. Zaradi tega in proti temu je učiteljstvo glede nedeljskih maš in v tem oziru moramo konstatirati, da je v tem oziru vse učiteljstvo soglasno, ker se je celo »Slovenski Učitelj«, glasilo »Slovske zveze« svoječasno izreklo proti prisiljenemu takemu nadzorstvu. Katehetom je štetu ura nedeljske šolske maše med učne ure, učitelju ne! Kako pride torej učitelj do tega, da bo opravljal v nedeljo prisiljeno službo in bil vezan ob nedeljah na uro, ki nima z njegovimi učnimi urami nič stika? Nelogično se nam zdi tudi mnenje nekaterih krogov, ki smatrajo za upravičeno neobveznost verouka — zaradi točke v ustavi — pri tem pa vstrajajo pri obveznih nedeljskih mašah. Učenca, ki je oproščen verouka, se prišli k obveznem posezanju nedeljskih šolskih maš. To pač ni dosledno! Naše mnenje je, da je vprašanje nedeljskih maš in nadzorstva otrok v tem oziru stvar staršev, ki tudi radi razpolagajo po svojih razmerah ob nedeljah z otroci in stvar katehetov, nikakor se pa nima učiteljstva prisiljeno vezati s tem vprašanjem.

— **Klerikalci proti jugoslovanskemu učitelstvu.** Pri točki o prispevkih mrtve občine ljubljanske za sprejem jugoslovanskih profesorjev oz. učiteljev je

v zadnji seji občinskega sveta načelnik klerikalnega kluba dr. Stanovnik, ki drugače vedno povdarja, da se ne sme voditi v mestni hiši politike, insceniral neokusen napad na učiteljstvo oz. »Udruženje jugoslovanskih učiteljev«. Mestna občina je prispevala za sprejem jugoslovanskih učiteljev 10.000 K, in ravnotako za sprejem profesorjev 10.000 K. Obč. svet. dr. Stanovnik: »Zahtevam, da se ločeno glasuje. Za postavko 10.000 K za sprejem jugoslovanskih profesorjev bo klub glasoval. Za 10.000 K, ki jih je dobilo Udruženje jugoslov. učiteljev, pa klub iz umevnih razlogov ne more glasovati. Udruženje učiteljev je demokratska institucija in je klub vsled tega v principu proti.« Obč. svet. vrtn. nadzornik, ravnatelj Črnogaj je nastop klerikalnega načelnika proti učiteljstvu kratko in odločno zavrnil, naglašajoč, da je ugovor premalenkoten. Ni šlo za sprejem demokratskih učiteljev, ampak za sprejem učiteljstva iz vse države. Kakor so Srbi sprejemali nas Slovence, tako je bila naša dolžnost, da smo jih mi dostojno sprejeli. Obč. svet. mest. učitelj Ambrožič se je izrekel proti stališču dr. Stanovnika. Povdarjal je: »Udruženje jugoslovanskih učiteljev ni politična, temveč strogo stanovska organizacija.« Pri glasovanju je bila prva postavka glede profesorjev soglasno odobrena, druga glede učiteljev pa proti klerikalnim glasovom. — K temu poročilu moramo dodati še sledeče: Srbski učitelji, ki so posetili Ljubljano, niso prišli sem kot člani UJU, ampak kot člani počitanskega izobraževalnega tečaja, ki ga je priredila učna uprava. Svota 10.000 K ni bila izročena UJU, ker je UJU pov. Ljubljana dalo samo enako svoto za pogostitev svojih tovarišev iz Srbije in je k temu prispevala tudi Učiteljska tiskarna. Ker so bili udeleženci iz najrazličnejših krajev, je bil dostojen sprejem važen tudi z ozirom na tujski promet. O lepem sprejemu v Sloveniji so imeli poročila razni učiteljski listi in prav zadnji »Prosvetni Glasnik« službeni list ministrstva prosvete prinaša prav laskavo poročilo o tem. Napad dr. Stanovnika na UJU je bil popolnoma neosnovan in mu svetujemo, da naj prihodnjič ne nasede več strasti obč. svetnika Jegliča in Slomškarjev, če mu je kaj na ugledu Ljubljane.

— **Odlikovanje predsednika višjega šolskega sveta.** Dne 6. dec. tl. je pokrajinski namestnik izročil predsedniku višjega šolskega sveta gosp. dr. Stanislavu Benku podeljeno mu odlikovanje reda sv. Save IV. razreda. Po nagovoru gosp. pokrajinskega namestnika na odlikovanje, v katerem je povdarjal njegove velike zasluge na šolskem polju, se je ta v kratkem govoru zahvalil za odlikovanje. Slavnosti je poleg ravnateljev in nekaterih profesorjev ljubljanskih srednjih šol ter uradnikov višjega šolskega sveta in prosvetnega oddelka prisostvoval tudi načelnik prosvetnega oddelka pokrajinske uprave gosp. dvorni svetnik Škaberne.

— **Prvi učiteljski tečaj za rokotvorni pouk v Ljubljani** je pravkar otvoril tov. Janko Blagajne. Ta tečaj je samo pričetek bodočih tečajev za učiteljstvo, ki jih bo vodil tov. Blagajne. Prijavilo se je osem učiteljev, kar odgovarja razmeram glede delavnice in opreme, ki se mora šele izpopolniti. S tem je dan tudi prvi temelj reformiranja našega šolstva v praktičnem oziru, z ozirom na delovno šolo.

— **Z ozirom na izjavo g. nadzornika Grmovška** v 46. številu »Učit. Tov.« smo primorani resnici na ljubo konstatirati, da je dognano, da so orožniki poizvedovali glede vsebine govora tov. Doberška na prireditvi na dan obletnice kroškega plebiscita in da nihče ne dvomi, da je tozadevni nalog dalo okrajno glavarstvo. — Odbor Učiteljskega društva za Mežiško dolino.

— **Ugladni naslove!** 4. veljače 1815 rodio se u Osijeku biskup J. J. Strossmayer, veliki prosvetitelj, koji je kao Hrvat živio i radio za oslobođenje i ujediničenje svih južnih Slavena. Na poticaj »Prosvjetnoga Saveza« u Zagrebu proslaviše dostojno njegovu uspomenu Hrvati, Srbi i Slovenci 4. veljače 1921. Molimo i pozivamo sve južne Slavena, bili oni u državi Srba, Hrvata i Slovenaca ili izvan nje, da 4. veljače 1922. proslave kao »Strossmayerov dan« — Dan prosvjete. — Narodnih smo proslava imali dosta. Ova slava neka ne bude isprazna, nego neka bude radosni početak ili nastavak rada oko prosvjete naših slojeva našega naroda. Veliki je vladika postavio trajne temelje našoj narodnoj prosvjeti. Naša je dužnost njegovu vebelnu zgradu da do kraja izgradimo. Jedan dan u godini izaberimo, kojega ćemo se te naše dužnosti posebice sjećati.



kojega čemo svoj zavjet obnavljati, kojega čemo klonule prosvetitelje sokoliti, kojega čemo dana složit svoje sile za veliki i teški narodni rad. — Srbi, Hrvati i Slovenci! — Molimo Vas i pozivamo, da na uspomenu J. J. Strossmayera dne 4. veljače 1922. priredite svečane sastanke, na kojima ćete dolično spomenuti njegovu veliku uspomenu, govoriti o potrebi i vrijednosti prosvjete, raspravljati o sredstvima i načinu, kako čemo je najlakše i najbrže proširiti do zadnje kolibe u našoj domovini. Tom zgodom razvedrite i, uzdignute svoje duše pjesmom i glazbom. Kod toga sabereite za prosvjetni rad nešto novaca, jer bez toga se u ove skupe dane raditi ne može. — Južni Slavenci! — Makar smo počeptani u razne stranke i strančice, makar imademo razne nazore na svijet, makar nas dijele stališki i lični interesi, toga se dana složimo u jednoj misli i težnji, svima neka nam svijetli jedna lijepa i sjajna zvijezda — prosvjeta. Toga dana neka se slože sve naše duše u moćnu harmoniju, koja će nas ojačati, da stvaramo veliko djelo — djelo prosvjetljenja samih sebe — djelo izgradnje naše narodne kulture. — U Zagrebu, 1. prosinca 1921. — Prosvjetni Savez. Predsjednik: Prof. dr. M. pl. Čačković. Tajnik: Prof. Fr. Novljan.

— «O sluhu in gluhoti» predava tovariš Vilko Mazi dne 17. decembra ob 17. uri v risalnici državnega zavoda za gluhozme. Zaloška cesta 5. I. nadstr.

— Tečaj poljskega jezika se vrši vsak četrtek ob 18. v realni gimnaziji na Poljanski cesti.

— 17. studenoga 1921 umro je u Osiijeku uvaženi hrvatski pedagog i književnik Ljuboje Dlušt, koji je u ovim krajevima mnogo poradio za narodno osvjetljenje, prizidanju prosvjetnih institucija, a svojedobno organizovao školstvo u Bosni i Hercegovini, širio ljubav i međusobno poštivanje itd., pa mu je kao takvom svjetla uspomena u hrvatskom narodu i kod Slavena uopće. To nas je potaklo, pa je potpisani klub odlučio, da mu se na groblju Sv. Ane podigne dolični nadgrobni spomenik, a na kući, gdje je umro, čedna spomen-ploča. Umoljavamo, da u tu svrhu pošaljete umjerenu svotu i poradiće oko sabiranja prinosa medju znancima i pokornikovim štovateljima. Prinosi se šalju na upravu Kluba hrvatskih književnika u Osiijeku, I. (Čajev trg 4.) ili člana upr. odbora Josipu Glembay (Osiijek, I. Pejačevićeva ul. 34.), kojega će o tom voditi posebni iskaz. — Za K. H. K. u O. R. F. Magjer, predsjednik. B. Šram, tajnik.

— Dolnja Lendava. Državna osnovna šola je priredila dne 5. decembra t. l. v dvorani »Hotel Krona« Miklavža. Popoldne ob 15. uri so uprizarili učenci državne osnovne in državne meščanske šole pod vodstvom učitelja Mirko Klanjšček in učiteljice Ivanke Runove igro »Čista vest«, ki je uspela nad vse pričakovanje. Obema priznanje za njih trud. — Po igri je nastopil Miklavž, ki je bil za prekmurske malčke nekaj novega. Bili so vsi učenci obdarovani. Dvorana je bila nabito polna. Med udeleženci je bilo tudi veliko število odrastlih, znak, da je veliko zanimanje za staroslovenske običaje, ki se bodo polagoma zopet upeljali. Vsem, ki so sodelovali, posebno pa darovalcem prispevkov, srčna hvala. — Vodstvo državne osnovne šole.

— Životopis Fran Erjavca, ki je omenjen v Fran Erjavčevi zbirki izbranih spisov za mladino je priobčil v letnem poročilu I. m. šole v Ljubljani g. Ivan Bele, tedaj mestni učitelj na tej šoli in ne gospodarski strokovnjak I. Bele, kakor je navedeno. Ta životopis je vzbudil splošno pozornost. Ponatiski ga je tudi »Ljubljanski Zvon.« Ako nam bo dovolil prostor se površno nanj tudi mi, ker je zelo dober vir iz katerega črpa vsak, ki hoče poznati Erjavca. Ob tej priliki opozarjamo na Erjavčeve zbrane spise za mladino, ki so pravkar izšli v učiteljski tiskarni.

— k V založbi Glasbene Matice v Ljubljani so izšle narodne pesmi Beneških Slovencev, katere je zbral in uredil Rihard Orel. Cela zbirka šteje 64 četverglasno harmoniziranih narodnih pesmi ter 15 enoglasnih rezijanskih. Zbirka stane 30 K ter se dobiva v pisarni Glasbene Matice v Ljubljani, Gosposka ul. 8/I.

— Za Miklavžev dar ruski stradalci deci so nabrali učenci osnovne šole v St. Janžu na Dolenjskem 1120 kron. Znesek se je odposlal pokrajnski upravi v Ljubljani. Posnemajte vrle šentjance, da bo pomoč tem izdatnejša!

— Nameščenje provizoričnih mest. (Dopis.) Kakor so nam poročali listi, spadal bo odslej tudi provizorično nameščenje v kompetenco višjega šolskega sveta. Učiteljstvo bi to odredbo pozdravilo z največjim zadovoljstvom, ako bi

bilo prepričano, da je s tem storjen konec protekcijam. A kakor kažejo primeri, kjer je že do sedaj višji šolski svet delil mesta ne moremo imeti posebnega zaupanja v novo odredbo. Osebito smo opažali pri nameščanju v Mariboru, da se višji šolski svet ni oziral le na kvalifikacijo in službeno dobo, ampak delil mesta istim, ki so bolj vztrajno pritiskali kljuke po Ljubljani. In tako je marsikatera izborna učiteljica, domačinka, ki se je tudi potegovala za Maribor, ostala na deželi in še bo ostala, ker tukaj pridejo v prvi vrsti v poštev žene raznih doktorjev in hčerke raznih svetnikov, za naše domačinke je konci dobro Prekmurje, v Maribor pa pridejo učiteljice, za katere ni več prostora v Ljubljani ali kakem lepšem kraju na bivšem Kranjskem. Radovedni smo, ali bi Ljubljana tudi tako velikodušno sprejela naše domačinke. — Prav, da so padle meje, a plot se je tako nerodno podrl, da se iz juga prav lahko pride na sever, a nasprotno ni mogoče.

## Vestnik meščanskih šol.

IOSIP BRINAR:

### Učni načrt zgodovine

(Dalie)

#### STARI VEK.

I. Naša domovina v prazgodovinski dobi.

II. Najstarejši učenci naših pradedov (Egipčani, Feničani, Babilonci, Perzijci).

III. Grki: 1. Dežela, vera in narodne igre. 2. Junaška doba (Heraklej, Tezej, Trojanska vojna). 3. Postavodajalca Likurg in Solon. 4. Perzijske vojne. 5. Periklej. 6. Sokrat. 7. Filip Macedonski in Demosten.

IV. Aleksander Veliki. — Aleksandrijska kultura.

V. Rimljani: 1. Ustanovitev Rima. 2. Judovlada. 3. Kralj Pir. 4. Ilirci. 5. Hanibal. 6. Julij Cezar. 7. Rimsko cesarstvo in krščanstvo. 8. Konstantin Veliki. 9. Naša domovina v rimski dobi. 10. Družabne uredbe in kultura Rimljanov.

VI. Kultura v starem veku.

VII. Na predelu starega in srednjega veka.

#### SKEDNJI VEK.

##### A) Postanek slovanskih držav.

I. Stari Slovani — Sloveni: 1. Pradomovina Slovanov. 2. Življenje starih Slovanov. 3. Preseljevanje Slovanov. 4. Obrti in Samo. 5. Slovenci pod nemško oblastjo. — Karel Veliki. 6. Krščanstvo v Slovenih. 7. Ciril in Metod.

II. Hrvatska: 1. Ljudevit Posavski. 2. Postanek Hrvatske (Trpimir, Branimir, dalmatinska mesta). 3. Hrvatski kralji (Tomislav, Štefan Držislav, Zvonimir). 4. Hrvatska izgubi samostojnost (Koloman). 5. Madžari. (Štefan Sveti).

III. Srbija: Srbsko državno središče (Raška). 2. Duklja ali Zeta (Štefan Vojislav, prvi srbski kralj Mihajlo, Duklja izgubi vodstvo Srbije). 3. Srbija na višku moči. (Nemanja, sv. Sava, Dušan Sinji).

IV. Sosedje Srbije: 1. Macedonija (Samuel, bitka pod Belasico). 2. Bolgarija (Boris, Simeon). 3. Bizantija (Verski beji, Vasilij II., bizantinska kultura). 4. Krizarske vojne (Romariji, Mohamed, arabska kultura, vzroki krizarskih vojev, prva in tretja krizarska vojna). 5. Kulturne razmere po krizarskih vojnah (Samostani, škofje in papeži, vpliv krščanstva na kulturo, viteštvo).

V. Severni in vzhodni Slovani: 1. Velikomoravska in Češka. 2. Baltiško-polabski Slovani. 3. Poljska. 4. Rusija.

##### B) Propadanje jugoslovanskih držav. — Turška sila.

I. Slovenci in Hrvati pod tujo oblastjo — Čehi: 1. Razkosavanje slovenskih pokrajin. (Razne krajine, Bebenbergovci). 2. Otakar Premysl. 3. Oblast Habsburžanov na Slovenskem. 3. Ustoličevanje koroških vojvod. 5. Celjski grofje. 6. Hrvatska združena z Ogrsko. (Arpadoviči, Tatari, knezi Šubić-Zrinjski, Anžuvinci). 7. Kralj Matjaž. 8. Luksemburžani na Češkem. 9. Husiti. — Devica Orleanska.

II. Doba turške sile: 1. Prihod Turkov. — Zadnji vladarji Srbije. (Uroš, bitka ob Marici, knez Lazar). 2. Bitka na Kosovu. — Posledica kosovske bitke. 3. Kraljevič Marko. — Despoti. 4. Bosna. (Kulin ban, Štefan Tvrdko, propadanje bosne). 5. Dubrovnik. 6. Turški napadi na slovenske dežele. (Koparski napadi, obramba slovenskih pokrajin).

##### C) Kultura v srednjem veku.

I. Kultura v Slovincih in Hrvatih: 1. Kmetje. (Robstvo med Slovinci, kmetiška beda, nezgode). 2. Srednjeveška mesta.

II. Družabne razmere in kultura v

Srbiji: 1. Državne in družabne uredbe. 2. Vera in prosveta.

III. Humanizem in renesansa.

IV. Iznajdba srednjega veka. (Knjižotisk, papir, smodnik, kompas).

V. Prekmorska odkritja.

(Dalie prih.)

## Književnost in umetnost.

Vse pod tem zaglavjem navedene knjige, muzikalije, tiskovine i. t. d. prodaja in sprejema zanje naročnino knjigarna »Učiteljske tiskarne v Ljubljani«, Franciškaška ulica šte. 6.

— k Nejlvolniji zpusoby kresliské, napsal Jos. Jar. Filipi. Druhý vydání. S 248 obrázky v textu a 10 baravnými tabulkami. Spisů Dědictví Komenského, čís. 108. Členská cena Kč. 21. — Pro nečleny 35. — V Praze 1921. Nákladem Dědictví Komenského. Knjiga je izšla pomnožena v drugi izdaji in je pisana za učitelje na ljudskih šolah. Avtor pravi: »Razume se samo po sebi, da se je bilo vedno ravnati pri predelovanju knjige v novi izdaji po »Učnih načrtih za risanje na občin ljudskih in meščanskih šolah« kakortudi po »Navodilih« (k tem načrtom \* Vse se dobi po 2 K v Drž. zal. šol. knjig v Ljubljani) — ker bi ne imelo zmišla pisati knjigo proti uradnim uredbam, katere so sicer po mojem mnenju načeloma docela dobre. — Naglašam to, ker se zdi novim prerokom, ki očitno teh učnih načrtov in naredb ne poznajo, ali na njihovega duha ne umejo, potrebno, učiti proti njim tam, kjer prav nič ni treba njihove (!) »nove« (?) metode. Knjiga obsega: Risanje s kredo, svinčnikom in peresom, risanje in slikanje z barvniki, slikanje s čopičem, izrezovanje in iztrgvanje v papirju. — Pod temi poglavji pri naša navodila v preizkuševalni metodi: prostolehtne vaje, otenjavanja s svinčnikom predmete v perspektivi, išče ornamenatne motive in razlaga vsako snov. — V metodi prima upodablja cvetice, veje, pokrajine, žive živali, strojna dela, z barvniki uporabne predmete, peresa, metulje, okraske, školjke i. dr. — Proste čopične vaje so preobširne, da bi se mogle navajati, ker obsegajo vse mogoče motive, zlasti tudi pokrajine, figure in živali. — Istotako se ponavljajo razni motivi v izrezovanju iz papirja. — Čehi so vedno pred nami. Ko se pri nas ni niti uvedla popolno ta po instrukcijah uradno odobrena metoda, goji se pri njih že mnogo radikalnejša »psiološka metoda risanja«, ki zahteva od učitelja še mnogo več umetniškega čuta nego ta, in se izvaja mnogo težje, zlasti v polnih razredih, kjer je nemogoče individualiziranje. — Naj bi se zato naše učiteljstvo obrnilo k virom, ki nam prihajajo iz teh prosviteljskih strani, in naj bi se osamosvojilo vplivov, ki so kvarni metodi predmeta. Ni mi namena ocenjevati pričujočo knjigo, ker bo ta naloga poverjena izkušnemu strokovnjaku ljudsko in meščanskošolskega risanja, še vedno delavnega na tem torišču. Priporočam pa jo vsem, ker je avtor znan po svojih izbornih strokovnih spisih, zlasti pa, da nadomesti nemške knjige te vrste v naših šolah in knjižnicah in pomaga odvracati od blodeni na našem strokovnem polju in podpirati uspehe. — Fr. Suher.

Planinski Vestnik. Vsečina 6. in 7. zvezka: Dr. H. Tuma: Kalnder, Lanževica, planina za Skalo. — J. K. in T.: Na zasnežen Triglav. — Pavel Kunaver: Jame v Trnovskem gozdu in na planoti Lokovec. — Društvene vesti: Zimska soba v Cojzovi koči. »Ižanski Vintgar«, Planinske kočje, popravila. Pri Cojzovi koči. Erjavčeva kočja. Orožnova kočja. Pri Hotelu Zlatorogu. Pri Kadnikovici koči. Pozor, planinci! — Obzor: † Josip Hauptman, Izlet na Kum, Razstava planinskih slik. — Naše slike: Turški Žleb, Zasneženi Aljažev stolp. Jama »Okroglica« na Plehu.

— k Fran Erjavec: Izbrani spisi za mladino. Priredila Fran Erjavec in Pavel Flerč. Z risbami okrasil Fr. Podrekar. V Ljubljani 1921. Tiskala, izdala in založila Učiteljska tiskarna. Strani LXI—486. Cena 28 Din. Za Levstikovimi izbranimi spisi za mladino smo dobili sedaj Erjavčeve izbrane spise kot V. zvezek idijeje »Slovenski pesniki in pisatelji«, ki jo prirejata in urejata Fran Erjavec in Pavel Flerč. V skromni naši mladinski literaturi bo tvorila ta zbirka, ilustrirana od najboljših naših umetnikov gotovo prvo mesto, saj nam obeta podati izbor najboljšega in najlepšega, kar so napisali tudi za mladino doslej prvi naši pesniki in pisatelji. In med temi našimi klasiki je morda napisal zlasti Erjavec, da pri nas nedosežni opisovalec narave, kar bi mo-

\* Pri nas veljajo isti. Izdalo jih je naučno ministrstvo v stari Avstriji.

rala mladina s pridom in z užitkom čitati zopet in zopet. Ne moremo se tedaj čuditi razmeroma velikemu obsegu knjige, saj bi bilo škoda izpuščati vsake vrste. Knjiga je razdeljena 1. v obsežni in dosedaj najizčrnejši življenjepi, 2. Andersenove pravljice, 3. povesti, 4. potopise, 5. slike iz narave, 6. iz »Domačih in tujih živali v podobah«, 7. tolmač. Tako tvori knjiga na eni strani popolno sliko pisateljevega dela, na drugi strani pa res sočno in prvovrstno mladinsko čtivo, ki ga naši mladini še vedno tako manjka. Elegatno in razkošno opremljena knjiga bo primerna zlasti za darila, zato upamo, da ne bo manjkala v nobeni knjižnici in v nobeni hiši.

— k Gospodinski koledar Jugoslovenske Matice. Kar smo že davno pogrešali, kar je manjkalo osobito našim gospodinjam, to nam je dala sedaj naša Jugoslovenska Matica, ki je izdala pod spretnim uredništvom priznane pisateljice Utve gospodinski koledar. V tri dele je razdeljen gospodinski koledar. Prvi del obsega koledar, kolkovne in poštne pristojbine, mere in uteži in kratke podatke o naši vladarski hiši. Temu sledi cela vrsta izbranih člankov naših prvih strokovnjakov in strokovnjakinj o gospodarstvu. Univerzitetni profesor dr. Kušelj priobčuje članek »Žena kot soroga in mati«, o zaščiti materinstva in dojenčkov piše Štebi Alojzja. Minka Govekarjeva razpravlja o »Poklicu gospodnje« »Materam« pa je napisala toplo občutene besede Marica Bartol, nakar sledi vsega uvaževanja vreden članek Marije Kmetove »Nekaj besed«. »Razdelitev dnevnega dela v gospodinstvu« Jerica Zemljanova. Uvaja strokovne članke o »Gospodinskem solstvu« inž. Rada Laha in »Kmetijsko gospodinski tečaj po deželi« gosp. Rohrmann, sta nadaljna članka, ki strokovnjaško obravnavata naše še vse premalo razvito gospodinsko solstvo. Sleda praktični nasveti za gospodinje, ki jih uvaja članek Jerice Zemljanove »Velika noč v gospodinstvu«. Članku sledi temeljni spis g. Črnagoja o vrtnarstvu, ki je bogat najboljših nasvetov za gospodinje. O naših narodnih nošah spominja prof. Sič. Ko prejme gospodinja še koristne nasvete za dom in za kuhinjo zaključuje poselski red, izvrstno urejen in bogat prvi del koledarja. Drugi del je izpolnjen s strokovnikom, ki je sestavljen tako pregledno in tako obsežno, da navaja naravnost vsako gospodinja k rednemu zapisovanju vseh izdatkov. Po pravici pravi pisateljica, da je strokovnik spominjska knjiga vsake gospodinje. Zato je prav, da mu je odmerjen tako velik prostor 112 strani velike osmerke. Koledarju so še pridruženi številni oglasi, ki so Jugoslovenski Matici v čast pa tudi v vestno podporo, vsled česar se naj gospodinja ozirajo na trdke, ki imajo zmišl za Jugoslovensko Matico. Gospodinski koledar Jugoslovenske Matice je vezan in šteje brez tiskarstev 100 strani velike osmerke. Velja za člane 20 K za nečlane 30 K in se naroča pri Jugoslovenski Matici, Ljubljana, Pred Škofijo št. 21. Gospodinje! Naj ne bo slovenske hiše, ki ne bi imela gospodinskega koledarja »Jugoslovenske Matice«.

— k France Zbašnik, Pesmi. Uredil in uvod napisal Pavel Karlin. Ljubljana 1922. Založila Tiskovna zadruga, 80 str. XVII—91. Cena 8 Din., po pošti 50 p več. Poleti 1918 je padel na bojnem polju France Zbašnik, mlad slovenski poet iz ribniške doline, čigar ime širši javnosti še ni bilo znano, čigar pesmi pa pričajo, da je bil eden izmed najboljših nadarjenih učencev župančiča, Murna, Ketteja in Cankarja. Bil je tudi eden izmed tistih, ki so jih preganjale avstrijske oblasti še kot srednješolca radi veleizdaje. Njegov prijatelj Pavel Karlin je sedaj njegove pesmi uredil, jim napisal lep uvod in jih s pesnikovo sliko vred izdal pri Tiskovni zadrugi. Toplo jih priporočamo. Naročajo se pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica nasproti Glavne pošte.

— k Zvonček, list s podobami za slovensko mladino. Izšla je 11. številka, ki prinaša sledečo vsebino: Dr. Lah: Prorokovanje; Drag. H.: Trgovci in seljak; J. Vandot: Striček Radonja; L. Ogorek: Dr. Ivan Tavčar; Humek: Pri-povedka o dvonožcu; Anča: Prvi korak; M. Grošljeva: Nadi Bogadyjevi, Fr. Erjavec: Srbske narodne pripovedke; S. Palček: Srebrni zvončki.

— k Slovenske narodne pesmi iz Benečije. V zelo lični nyanji obliki in prirocnem zvezku je izšla lepa zbirka narodnih pesmi, ki nam izpopolnjuje zbirko naših narodnih pesmi tudi na ozemlju, ki je že zdavno odtrgano od nas. Cena 30 K je tako nizka, posebno še ker je zvezek tako obsežen, da omogoči čim-